

У ОМЛАДИНСКОМ ВОДУ ЗЛАТАРСКЕ ЧЕТЕ

У јулским данима 1941. године почеле су прве акције у селима око Нове Вароши (златарски срез). Убрзо су ликвидиране све жандармеријске станице и спаљене општинске архиве. Поше тога стварани су полуполицијски органи нове народне власти, који су одмах почели да прикупљају помоћ за борце.

Првих дана августа 1941. године неколико стотина људи извело је напад на усташко упориште у Новој Вароши. Напад је изведен из више праваца, Од Бистрице напад је предводио Слободан Никачевић са око 80 људи, претежно омладинаца. Један део људства усмерио се према Новој Вароши, док су други рушили пут од Пријепоља и Прибоја према Новој Вароши и на тај начин обезбеђивали залеђе од евентуалног напада из тог правца. Новој Вароши је врло брзо ослобођена, Део усгаша успео је да побегне ка Прибоју. Пошто није било војничког кадра, а нису биле утврђене ни неке организационе мере, део људства који је учествовао у нападу на Нову Варош враћен је после акције кућама. Од осталих, међу којима су били и чланови Партије, формирана је јединица, која се најпре звала Златароки одред, а каоније **Златарока** партизанска чета. У почетку је ова јединица имала око 40 људи. Из Бистрице су у њеном саставу **тада** били Слободан **Никачевић**, **Љубиша Бучевац** и **Миливоје Бучевац**. **Ја сам учествовао** у акцији ослобођења Нове Вароши, али сам после тога враћен **кући**.

Већина нас омладинаца, који су после прве акције враћени кућама, хтела је по сваку цену да се врати у борбене редове. Једног дана окупило се нас неколико из Бистрице. Ту су били: Душан Мартиновић, Веоелин Рајић, Мијо Рајић, Радивоје Бучевац, Обрен Бучевац, Будимир Мартиновић, ја и још неколицина. Договорили смо се да пођемо у Златарски одред. Нисмо знали ни где се налази па смо извесно време лутали трагајући за Одредом.

Тих дана изведена је једна омела акција на путу од Прибоја за Бистрицу. Акцију је извео један вод Златарске чете, којим је руководио Слободан Никачевић. Вод је из заседе напао колону италијанских камиона. Напад је био муњевит. Пушкама, бомбама и митраљеоком ватром Италијани у камионима били су потпуно

изненађени. Том горилицом поинуло је више италијанских војника и још више их је рањено. Вод се одмах после тога повукао на Златар.

Сутрадан је из Пријепоља стигла у Бистрицу велика италијанска колона. Италијани су почели минобацачима заопати групе кућа по Доњој и Средњој Бистрици. После тога залазили су у сеоске куће поред пута, пљачкали и неколико кућа запалили. Стаиовници Бистрице који су учествовали у ранијим акцијама напустили су тада своје куће да не би били похватани и повукли се у иравцу Гобата и Китоње. Неки од њих имали су оружје, али се нису могли упуштати у непосредну борбу са Италијанима. После пљачке и паљевина, Италијани су се пред вече повукли у Пријепоље.

Омладинска група из Бистрице уопела је тек крајем оептембра да сазна где се налази руководство усганка у овом резу па је одлучила да одмах тамо крене. Према договору, омладинци су се сакупили код школе у Бистрици и одатле кренули у Радоињу.

Стигли омо у школу у Радоиши. Пре нас већ је сшгла група од око 20 омладинаца. Ту оу се налазили чланови Главног штаба за Санцак, мсђу њима и командант Владимир Кнежевић Волођа и члан Обласног комитета КПЈ Рифат Бурцовић Тршо. Јавили смо ое и рекли да желимо да ступимо у паршзаноки одред. Прихватили су нас. У међувремену је дошло још двадеостак омладинаца из Но!ве Вароши и околних оела. Тако нас је убрзо било око 60. Од нас омладинаца формиран је посебан вод и одмах је почела војничка и политичка обука. На једном од првих састанака говорио нам је Рифат Бурцовић Тршо. Колико ое сећам, говорио нам је о војној и политичкој ситуацији у Европи и неким догађајима у Санцаку који су настали после почетка устанка, У неколико наврата у наш вод је долазио и Мирко Ћуковић и говорио нам о појединим политичким догађајима, а највише се сећам да је говорио о четницима и муслиманској милицији. Они су тада правили највеће сметње нашем покрету у нововарошком и пријепољском крају.

Командира вода одредио је командант Главног штаба за Санцак. Он је поделио људство у четири десетине (и тако подељени изводили омо обуку. Учили смо се руковању пушком, бомбом, ништољем, постројавању и престројавању, кретању у колони, преношењу веза у колони и сл. Уједно смо се обучавали у обављању стражарске и патролне службе, знацима распознавања на стражарском месту и у покрету. Стражароку и патролну дужност обављали омо и дању и ноћу. Најчешће омо обезбеђивали Главни штаб за Санцак, који се тада налазио у школској згради у Радоиши.

Обука коју смо тада прошли имала је каоније огроман значај јер, сем командира вода, нико од нас осталих није прс тога

служж) (војску. Кроз свакодневни политички и васпитни рад били смо редовно обавештавани о овим догађајима, нарочито о борбама) Које је Златарока чета водила око Ужица и Бајине Баште.

После дужег одсуства Златарске чете због учешћа у борбама против четника око Ужица, Бајине Баште и других места, борци ове чете су се вратили у Радоињу 19. новембра 1941. године. Тада оу распоређени у Златарску чету и омладинци из нашег вода. Чета је тада бројала око 180 људи.

Док се главнина Златарске чете налазила у борбама око Ужица, ОИКО Нове Бароши и Прибоја порасла је активност четника, а око Пријепоља и Сјенице било је све више припадника муслиманске милиције. И једни и други су се већ тада доста јасно определили више за окупатора, а изразито против партизана. Зато је Главни штаб за Санџак одлучио да ое крене у обрачун са овим издајницима.

Ноћу између 21. и 22. новембра 1941. године Златарска чета извршила је покрет у правцу Прибојске Бање, где се налазио мањи италијански гвјрнизон. Италијане су обезбеђивали четници неког Здравка Захаријс. Нападом на ову групацију руководио је Владимир Кнежевић Волођа. Чим је почео напад, четници оу се повукли код Италијана у Прибојској Бањи. Кад омо ое тамо приближили, засула нас је врло организотана пушчана и митраљеска ватра из бункера. Са околних брда тукли ау нас топови и минобацачи. Италијанима и четницима стигло је појачање из Прибоја. Да не би претрпела велике жргве, чета ое морала повући у Радоињу.

Четници, којим је командовао самозвани војвода Влајко Ћурка, развили су велику активност у једном броју села код Нове Вароши. Терорисали су сељаке, присиљавали их да им припремају богате гозбе и лукаво распиривали мржњу према муслиманском становништву. Многе људе присилно су натерали у четничке редове, а каоније смо дознали да су баш у том времену успостављали везе и са окупаторским јединицама. Тих дана у оановној школи у Акмачићима одржана је конференција четничких команданата, којом је руководио Влајко Ћурка. Ту ое нешто већало и одлучивало и ту је направљена заједничка команда за борбу против партизана а обухватала је четнике из околине Прибоја, Нове Вароши, Пријепоља, Сјенице и Тутина.

Главни штаб партизанских снага за Санџак одлучио је да осујети намере четника. После повратка Златарске чете из Прибоја, у Радоињи су извршене кратке али интензивне припреме за предстојећу акцију против четника. Тада је одржан и први скојевски састанак којему сам и ја присуствовао, први пут после долаока из ивањичког краја, Добросав Рајић обавестио је скојевску организацију да сам ја дошао из организације Скоја из Брезове. Скојевци оу ое овом приликом пооебно догово!рили о предстојећој

акцији против четника. Одржани су и кратки састанци водова на којима је извршена припрема за покрет. Скренута је пажња на потребу строге дисциплине у покрету и у таку извршавања задатака. Денда Церовић Дедо нам је посебно нагласио да ћемо кјренути на дужи марш и да за такав пут треба подесити опрему.

Пред вече, пре него што ће кренутм на задатак, постројеној чети говорио је Рифат Бурџовић Тршо. Рекао је да су четници прешли у издају и да ое с њима (морамо обрачунати. Тада смо дознали шта је ове решено на четничкој конференцији у Акмачићима.

Кренули омо ноћ између 22. и 23. новембра. Целим путем пратила нас је досадна оитна киша. Четници у Акмачићима нису кам се надали. Спавали су мирно у школи. Осматрали смо кратко време и установили да код школе постоје два стражарска места. Лагано смо стезали обруч око школе. Стражари су, изгледа, чули пуцкетање грања по о>колној шуми па је један од њих повикао:

— Ко је тамо?

Ми се нисмо јављали.

Стражар је опалио из пушке. У школи је настао метеж. Чуле су се неке нејасне команде. Наши борци су са ових страна отворили ватру. Четници су пуцали са прозора школске зграде. Кад су осетили да оу потпуно оикољени, за тренутак су прекинули паљбу и неко од наших командира их је тада гласно позвао на предају.

Тек poste позива на предају четници оу осули јон; жешћу ватру. Пролазило је време, четници, очевидно добро заштићени, нису прешдали паљбу. Одлучили смо да под заштитом ватре упутимо према школској згради неколико бомбаша. Привукли оу ое пузећи. Чим су прве бомбе убачене у школу, настао је тајац. На прозорима су се појавиле беле заставе. Прекинули смо паљбу, али још нико није излазио из заклона. Четници ниоу излазили из школске зграде. Неки од наших командира поно(ви им оштро команд/ да сви изађу пред школу и одложе оружје. Четнмци и даље дуго ћуте. Ми чекамо. У том моменту неко нам запуца иза леђа. Била је то нека већа четничка група која је те ноћи лутала по селу. Једна наша десетина брзо је открила место одакле ош четници пуцају и напала их, а они су се разбежали.

После краћег затишја четници су почели да излазе из школе. Оружје су бацали на гомилу и подизали руке у лвис. Ми смо били у заклонима на блиском одстојању. Наши им наредише да се посироје. Кад смо били сигурни да су сви изашли и бацили оружје, изашли смо из заклона и олколили их. Сваког четника смо посебно претресли да нас не би изненадио скривеним оружјем. Сви наши борци су ое окупили по водовима и чекали омо даље наређење. Заробљено је око 70 четника и заплењено све НИХОВО оружје и нешто хране.

Постројенм четшцоима обратио се командир наше чете. Рекао им је ко оу паршзани и за шта се бо(ре па је потом позвао свакога ко хоће да се бори против окупатора да ступи у партизанске редове. Нико се од заробљених четника није одазвао позиву.

Поале тога издвојени су четнички команданти Влајко Ђурка, Љубо Ранитовић, Симо Деопотовић, Драшо Кашарић, Василије Пурић и још неколико четничких официра. Свим осталим четницима речено је да могу ићи кући, али да у будуће не ступају у братоубилачку борбу. Четничке команданте омо задржали и покушали да их убедимо да су кренули непоштеним путем. Они су остали при својим уверењима. Морали амо их водити у Радоињу, где им је судио народни суд.

Неколико дана иза овог сукоба у Акмачићима у Радоињу су почеле да пристижу партизанске јединице из Ужица.

Једне ноћи првих дана децембра 1941. године заједно омо напали италијански гарнизон у Новој Вароши. Златарска чета добила је задатак да постави заседу на путу између Нове Вароши и Бистрице. Кад је италијанска колона наишла у повлачењу из Нове Вароши, дочекана је изннадном пушчаном ватром и бомбама. Неколико италијанских камиона тада је уништено и заробљен је изван број италијанских војника и официра.

Нова Варош са околним селима и делови тадашњег прибојског и милешевског среза постали су нова слободна територија. Нова Варош је постала и центар те нове слободне територије.

Драгутин Драго БУЧЕВАЦ